

ΠΡΟΣΟΧΗ ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΑ!

ΤΟ ΚΑΛΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΚΟ ΚΡΑΤΟΣ, Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΙ ΨΙΛΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΣΣΕΨΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΤΟ 2006.

Έχουμε κάτι φίλους που ρωτάνε. Ρωτάνε τι σκάλωμα έχουμε φάει με τους γιατρούς. Ρωτάνε τι σκάλωμα έχουμε φάει με τους μετανάστες. Και κυρίως ρωτάνε τι νόημα έχουν αυτά σήμερα. Και μεις προσπαθούμε να απαντήσουμε. Κι αναγκαστικά βάζουμε τους εαυτούς μας σε μια παλιότερη περίοδο μπας και θυμηθούμε τι ερωτήσεις κάναμε κι εμείς. Και καθώς παλεύουμε να φτιάξουμε την απάντησή μας, καθώς δηλαδή παλεύουμε να εντάξουμε τους γιατρούς, τους μετανάστες και την πολιτική τους σημασία στο σήμερα πέφτουμε πάνω στα παλιά μας λόγια. Που τώρα που τα κοιτάμε, μας φαίνονται πιο χρήσιμα από ποτέ. Σε όσα ακολουθούν θα προσπαθήσουμε να πείσουμε για τη χρησιμότητά τους.

ΤΟ ΚΑΛΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΚΟ ΚΡΑΤΟΣ. ΟΙ ΙΔΕΕΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΟ 2007

Αρχές του σχολικού έτους 2006. Τα συνδικαλιστικά όργανα των εκπαιδευτικών (δασκάλων και νηπιαγωγών) είχαν εξαγγείλει κινητοποιήσεις. Ανάμεσα στα αιτήματά τους περιλαμβάνονταν και η αύξηση του μισθού του πρωτοδιοριζόμενου εκπαιδευτικού από τα 950 στα 1400 ευρώ.¹ Ακολούθησε η γνωστή τελετουργία: τα πρωτοβάθμια και τα δευτεροβάθμια όργανα των εκπαιδευτικών κάλεσαν σε απεργία διαρκείας (η απεργία διήρκεσε έξι εβδομάδες), η αριστερά έπαιξε τα ρέστα της απέναντι στην ανάληψη υπουργό Μαριέτα Γιαννάκου και στην κυβέρνηση της δεξιάς συνολικά, η δεξιά πλήρωσε ποταμούς ρεπορτάζ που θρηνούσαν για τις «χαμένες ώρες», το «κίνημα» φούσκωσε και ξεφούσκωσε και πήγαμε παρακάτω.

Πήγαμε παρακάτω; Όχι ακριβώς. Γιατί για κάποιον περίεργο, για αυτόνομους, λόγο δεν πήγαμε παρακάτω. Κι όχι μόνον αυτό. Αντί να αντιμετωπίσουμε «το κίνημα των εκπαιδευτικών» ως μια κλασική συντεχνιακή κινητοποίηση, οι αυτόνομοι της εποχής είδαμε μια ευκαιρία για πολιτική παρέμβαση. Κι έτσι, με αφορμή την «ήττα» των εκπαιδευτικών, οργανώσαμε δυο δημόσιες εκδηλώσεις που έβαζαν κάτω τα δεδομένα της εποχής και πρότειναν τρόπους για να πάμε παραπέρα. Οι δύο αυτές εκδηλώσεις οργανώθηκαν από τη *συνέλευση ενάντια στην ειρήνη* (αυτή ήταν η πιο μαζική συνέλευση των αυτόνομων την περίοδο εκείνη) και παρουσιάστηκαν δημόσια στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Η πρώτη εκδήλωση έλαβε χώρα τον Φλεβάρη του 2007 υπό τον τίτλο «Ενώ ο κώλος μας καίγεται κάποιιο πανηγυρίζουν. Why?». Η δεύτερη πήρε την σκυτάλη τον Οκτώβρη του ίδιου έτους με σχεδόν αυτούσιο τίτλο [μάλλον μας είχε φανεί πολύ ωραίο]: «Ενώ ο κώλος μας καίγεται κάποιιο πανηγυρίζουν. That's why!».

Η γενική ιδέα των εκδηλώσεων, που σημειωτέον αποτελούσαν μια νοηματική ενότητα, ξεκαθαριζόταν ήδη από τα κείμενα που είχαμε εκδώσει για να προπαγανδίσουμε την εκδήλωσή μας. Στο κέντρο της οπτικής μας είχαμε τοποθετήσει αυτό που ονομάζαμε «μεταφορά του δημόσιου / κοινωνικού πλούτου στους λογαριασμούς του νέου μιλιταρισμού». Κατά πως το πηγαίναμε, μια γιγάντια αντλία μετέφερε τα χρήματα που θα έπρεπε να προορί-

ζονται για τους σκοπούς του κοινωνικού κράτους στο στρατοαστυνομικό σύμπλεγμα και τις παραφυάδες του. Ή για το πούμε με τα λόγια που το εκφράζαμε τότε:²

Παράλληλα [...] συμβαίνουν και πράγματα του είδους: ο πατέρας – αφέντης «δεν έχει μία» για τα 100κάτι ευρώ-το-κεφάλι που υποσχέθηκε στους δασκάλους γιατί ψωνίζει όπλα, αυξάνει τους μισθούς (και τον αριθμό) των αστυφυλάκων του, χαλάει απλόχερα για καινούρια σοφιστικά «μέτρα ασφάλειας», χρυσώνει τους δικαστές και τους μυστικούς πράκτορές του, φτιάχνει καινούριες φυλακές και πάει λέγοντας. [...] Πού να μείνουν «ψιλά» για να πληρώσει το ελληνικό κράτος τα τεράστια χρέη του στο ΙΚΑ; Πού να μείνουν «ψιλά» για εκείνα τα ρημάδια τα 100κάτι ευρώ για τους δασκάλους; Πού να μείνουν «ψιλά» για να προσληφθούν μόνιμοι γιατροί και νοσηλευτές στα δημόσια νοσοκομεία; Πού να μείνουν «ψιλά» για διάφορα προγράμματα κοινωνικής σημασίας;

Το ζήτημα με τα λεφτά μάς είχε φανεί μάλιστα τόσο σημαντικό που πίνακες σαν και τους παρακάτω χρησιμοποιούνταν ως συντριπτικό επιχείρημα υπέρ αυτής της μεταφοράς πόρων.³

	1999	2000	2001	2002	2003
ΟΜΑΔΑ Α Εξοδα για την άσκηση των στρατιωτών, την άσκηση των αστυνομικών, την άσκηση των πυροβολητών, την άσκηση των αντισυμβασιμμένων, την άσκηση των αντισυμβασιμμένων, την άσκηση των αντισυμβασιμμένων, την άσκηση των αντισυμβασιμμένων	4.955	5.362	5.993	6.090	13.022
ΟΜΑΔΑ Β Εξοδα για την άσκηση των αντισυμβασιμμένων, την άσκηση των αντισυμβασιμμένων, την άσκηση των αντισυμβασιμμένων, την άσκηση των αντισυμβασιμμένων, την άσκηση των αντισυμβασιμμένων, την άσκηση των αντισυμβασιμμένων	9.567	11.369	10.998	12.053	13.886
ΛΟΓΟΣ Α/Β	0,5159	0,5171	0,545	0,505	0,9377

Αυτός ο πίνακας εξέταζε τα επίσημα έξοδα που έκανε το ελληνικό κράτος ανάμεσα στο διάστημα 1999 – 2003 για το υπουργείο Εθνικής Αμυνας, Δημοσίας Τάξης, Δικαιοσύνης, για τα χρέη του στρατού (Ομάδα Α) και τα σύγκρινε με τα έξοδα για το υπουργείο Παιδείας, το Υγείας και Πρόνοιας και το υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ομάδα Β). Το συμπέρασμα που έβγαине, καθώς τα έξοδα υπέρ της Ομάδας Α έτειναν να ισοδυναμούν με τα έξοδα υπέρ της Ομάδας Β, ήταν πως το ελλη-

νικό κράτος «εγκαταλείπει την πρόνοια (υγεία, παιδεία) και μετατοπίζεται ιδεολογικά, θεσμικά και οικονομικά (σαν δημόσιος προϋπολογισμός) προς τους στρατοαστυνομικούς μηχανισμούς. Ακολουθεί έτσι μια κοινή, παγκόσμια και στρατηγική επιλογή των αφεντικών. Τη στρατιωτικοποίηση».⁴

Μπορεί πια για όσους μας γνωρίζουν καλά ο λόγος που διατυπώνεται παραπάνω να ακούγεται ως ένα απλοϊκό δίπολο. «Δάσκαλοι που χάνουν», «γιατροί που δεν προσλαμβάνονται», «προγράμματα κοινωνικής σημασίας» (ό,τι κι είναι αυτό) που δεν προωθούνται· κι απ' την άλλη «όπλα που ψωνίζονται», «αστυφυλάκες που αυξάνονται» και πάει λέγοντας. Κοιτώντας το πράγμα από την απόσταση δεκαπέντε χρόνων μετά, το σχήμα που είχαμε υιοθετήσει είχε στον πυρήνα του τη θεωρία του κράτους που διαθέτει δύο όψεις: η μία είναι η καλή και απαρτίζεται από ό,τι έχουμε συνηθίσει να αποκαλούμε «κράτος πρόνοιας», δηλαδή το εκπαιδευτικό σύστημα, τα συστήματα πρόνοιας, τις ιατρικές υπηρεσίες· η άλλη είναι η κακή κι έχει μέσα μπάτσους, όπλα, στρατό κλπ.

Τα περίεργα βέβαια δεν τελείωναν εδώ. Οι αυτόνομοι του 2007 νιώθαμε άνετα να υπερασπιζόμαστε τις απεργίες των δημόσιων υπαλλήλων ως κρίκο των ταξικών αγώνων που ξεσπούν μες στο κοινωνικό εργοστάσιο. Λίγο προτού η νέα φάση της καπιταλιστικής κρίσης τσακίσει τα νέα προλεταριακά στρώματα, οι αφίσες μας διατυμπάνιζαν ότι:⁵

Οι εργαζόμενοι και ιδιαίτερα αυτοί του δημόσιου τομέα εμφανίζονται να αντιδρούν. Κουβαλώντας όμως όλη την παραδοσιακή «αριστερή σοφία» της βαθειάς πίστης στο κράτος μετράνε ήττες.

Κι αυτό πονάει. Πονάει το σύνολο της εργατικής τάξης – και οπωσδήποτε το σύνολο των μαχητικών προλεταρίων.

Τέτοια λέγαμε λοιπόν εκείνη την ξεχασμένη πια περίοδο. Αλλά θα θέλαμε να πούμε και κάποια πράγματα παραπάνω· γιατί όσο σημαντικό είναι να θυμόμαστε την ιστορία μας, άλλο τόσο σημαντικό είναι να καταλαβαίνουμε γιατί είναι τέτοια. Με άλλα λόγια: μπορεί κανείς να μπερδευτεί και να εισπράξει εκείνη την πρώτη πραγμάτευση του ζητήματος για την «κοινωνική πρόνοια» ως μια αφελή προσέγγιση, αλλά η αλήθεια είναι πως το πράγμα δεν είναι καθόλου έτσι. Η ενασχόληση της *συνέλευσης ενάντια στην ειρήνη* με αυτό που ονόμασε «στρατιωτικοποίηση» υπήρξε η προσπάθεια των αυτόνομων να μιλήσουν σε μια εποχή που βρισκόταν στο μεταίχ-

μιο. Τρία χρόνια μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 και τρία χρόνια πριν ξεσπάσει με ορμή η καπιταλιστική κρίση, κυριαρχούσε ανάμεσά μας η διαίσθηση ότι «κάτι ετοιμάζεται». Οι χιλιάδες άνεργοι εργάτες που είχαν δουλέψει στα ολυμπιακά έργα και τώρα πια αδυνατούσαν να βρουν δουλειά και οι ταυτόχρονες προσλήψεις χιλιάδων μπάτσων δημιουργούσαν στα μάτια μας έναν εφιαλτικό συνδυασμό. Καταλαβαίναμε, όσο μπορεί βέβαια κανείς να καταλάβει τέτοιες μεγάλες αλλαγές, ότι αυτό που ετοιμαζόταν ήταν η σκληρή κρατική διαχείριση των κατώτερων στρωμάτων.

Εν ολίγοις, η πρόβλεψή μας ήταν πετυχημένη: οι παλιές διευθετήσεις που εξασφάλιζαν ισορροπία στο ελληνικό κρατικό και κοινωνικό οικοδόμημα ήταν έτοιμες να καταρρεύσουν με πάταγο. Το μέλλον δεν έμοιαζε με καλπασμό προς την πρόοδο, αλλά με κατάδυση σε νέους κύκλους βαρβαρότητας. Το πρόβλημα ήταν ότι η ματιά των εκδηλώσεων why / that's why εστίαζε στο πάνω κομμάτι του εργατικού κινήματος. Αυτή η εστίαση δεν ήταν δίχως λόγο: ελπίζοντας ότι οι πρωτοφανείς τριγμοί που κλόνιζαν τους τομείς της κοινωνικής πρόνοιας θα παράξουν συνειδητοποίηση, οι αυτόνομοι του 2007 αντιλαμβάνομασταν τα πεδία του εκπαιδευτικού συστήματος (είτε αυτά είχαν τη φιγούρα του εκπαιδευτικού είτε τη φιγούρα του φοιτητή) και λιγότερο του συστήματος υγείας ως πεδία πρόσφορης πολιτικής παρέμβασης. Η κινητοποίηση των εκπαιδευτικών του Σεπτέμβρη του 2006 παρείχε μια πρώτη ένδειξη επί αυτού («εμφανίζονται να αντιδρούν» έλεγε η αφίσα μας). Προφανώς βέβαια αυτή η επιλογή είχε προφανή πολιτικά αποτελέσματα. Δηλαδή ότι:

α) Υπάρχει ένα καλό κράτος (οι γιατροί, οι δάσκαλοι κλπ) κι ένα κακό κράτος (οι μπάτσοι, οι караβανάδες κλπ). Το κράτος «στρατιωτικοποιείται» γιατί οι τομείς πρόνοιας «εγκαταλείπονται».

β) Ο τρόπος να πολεμήσουμε αυτές τις αλλαγές είναι να τις κοιτάξουμε μέσα από τη σκοπιά των ανώτερων στρωμάτων της εργατικής τάξης και κατόπιν να προσπαθήσουμε να έρθουμε σε επαφή με όσους «αντιδρούν».

γ) Δεν μπορούμε ή, ακόμα χειρότερα, δε θέλουμε να ασχοληθούμε με τη διαχείριση των κατώτερων στρωμάτων της τάξης.

δ) Υπάρχει κοινό πεδίο ανάλυσης και δράσης με την αριστερά.

Οι ιδέες των αυτόνομων περί στρατιωτικοποίησης κι εγκατάλειψης του κράτους πρόνοιας διατυπώθηκαν το 2007, έτσι όπως περιγράφηκαν παραπάνω. Έμειναν για λίγο στο ντουλάπι μετά τη δολοφονία Γρηγορόπουλου. Και στη συνέχεια α) τροφοδότησαν μια σειρά εκδηλώσεων που οργάνωσαν διάφορες φοιτητικές ομάδες την περίοδο 2010-2015 και β) λειτούργησαν ως βάση για να υποστηριχτεί σε άτακτα χρονικά διαστήματα ο «δημόσιος χαρακτήρας» των Μέσων Μαζικής Μετακίνησης, των «νοσοκομείων», των «σχολείων». Και τελικά από την εποχή της γριποτρέλας και μετά νομιμοποίησαν ως ριζοσπαστικά τα κρατικοποιημένα αιτήματα του είδους «θέλουμε ΜΕΘ όχι μπάτσους!»

Η ΘΕΑ ΑΠ' ΤΑ ΥΠΟΓΕΙΑ ΟΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ ΤΟ 2009-11

Α) ΣΧΕΔΟΝ ΑΟΡΑΤΟΙ

Αρχές του σχολικού έτους 2009. Για λόγους που δεν είναι του παρόντος, μερικές δεκάδες σύντροφοι και συντρόφισσες βρισκόμασταν ήδη πολύ μακριά, ως οργανωτική δομή κι ως πολιτική άποψη, από τις διαδικασίες που γέννησαν τις γνώμες περί κοινωνικού κράτους τρία χρόνια πρωτύτερα. Πέρα από όλα τα υπόλοιπα, μας φαινόταν δύσκολο να χωνέψουμε αυτήν την τόσο αριστερή ιδέα περί καλού και κακού κράτους. Διάολε! Εμείς είχαμε δει με τα μάτια μας το πογκρόμ εναντίον των Αλβανών μεταναστών το 2004, βλέπαμε καθημερινά τη ρατσιστική αντιμετώπιση των μεταναστών εργατών στις δημόσιες υπηρεσίες και στα σχολεία, βλέπαμε τους μπάτσους και τους φασίστες να μεταμορφώνονται σε υπολογίσιμη πολιτική δύναμη και καταλαβαίναμε, ίσως περισσότερο απ' οποιονδήποτε άλλο, ότι οι γενικές κρατικές κατευθύνσεις που καταστρώνονταν εναντίον των μεταναστών εργατών είχαν φιλοδοξία καθολικής ισχύος.

Το παράδειγμα των μεταναστών εργατών μάς φαινόταν σημαντικό γιατί ήταν μέσα απ' αυτό που σιγά σιγά μαθαίναμε να αντιμετωπίζουμε το κράτος όχι ως μηχανισμό που «δεν έχει σχέδιο» ή εμφανίζει όψεις «ξέφραγου αμπελιού», αλλά ως γενικό συντονιστή κι εκφραστή των εργατικών πολιτικών. Αποτέλεσμα αυτής της σταδιακής μας συνειδητοποίησης ήταν η έκδοση μιας μπροσούρας και η διοργάνωση μιας δημόσιας εκδήλωσης υπό τον τίτλο «Σχεδόν Αόρατοι». Εκεί περιγράφοντας τις τακτικές με τις οποίες οι μετανάστες εργάτες αντιμετωπίζονταν από το ελληνικό κράτος φτάσαμε να διατυπώνουμε ευθαρσώς μια γενική στρατηγική που διείπε όλες τις επιμέρους τακτικές. Ονομάσαμε αυτή τη στρατηγική «παράνομοποίηση της εργασίας», εννοώντας ότι οι κρατικές πολιτικές γύρω απ' τους μετανάστες είχαν στο κέντρο τους την παραγωγή της παρανομίας των μεταναστών. Κατά πως τα λέγαμε εκεί:

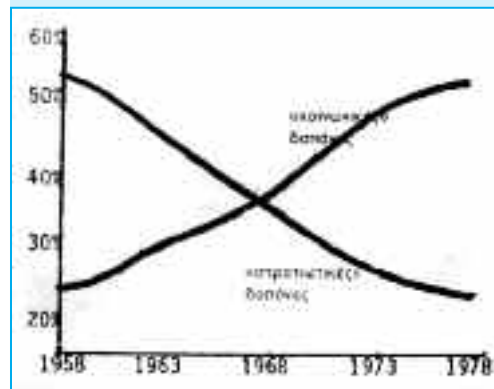
Όσο πιο σκληρές είναι οι διαδικασίες εισόδου στην ελληνική επικράτεια, όσο πιο δύσκολη είναι η παραμονή στο εσωτερικό της, τόσο περισσότερο παράνομοι γίνονται οι μετανάστες. Κι όσο περισσότερο παράνομοι γίνονται, τόσο σκαβώνονται στο «παράνομο» και στο «νόμιμο» κεφάλαιο. Και όσο προχωράει η σκλαβιά τους [...] τόσο το παράνομο κεφάλαιο επεκτείνεται, τόσο συνδέεται με περιοχές του «νόμιμου» καπιταλιστικού κόσμου. [...] Το «νόμιμο» και το «παράνομο» συνεργάζονται! Και στόχος τους δεν είναι οι «πρόσφυγες». Στόχος είναι η ζωντανή εργασία, στόχος είναι η εργατική τάξη.

Αλλά το Σχεδόν Αόρατοι δεν υπήρξε καταλυτικό για τις μετέπειτα αντιλήψεις μας μόνον για το λόγο ότι έθετε το κράτος στον πυρήνα της οπτικής μας για τον κόσμο. Εξίσου επέδρασε και στο ζήτημα του πού κοιτάμε για να εξετάσουμε τις κατευθύνσεις του καπιταλιστικού συστήματος. Εδώ δεν υπήρχε χώρος για «κινητοποιήσεις εκπαιδευτικών» και το «μισθό του πρωτοδιοριζόμενου δασκάλου». Αντί-

ΠΑΡΑΝΟΗΣΕΙΣ

Η έκδοση that's why! ερμηνεύει τον Τζωρτζ Καφέντζις

Η έκδοση του that's why ξεκινούσε με την παράθεση του γραφήματος που απεικονίζεται παρακάτω:

Το γράφημα αυτό προερχόταν από το πολύ εκτενές και εμβληματικό κείμενο με τίτλο *Η Εργασία, η Ενέργεια, η Κρίση και το Τέλος του Κόσμου*,⁶ συγγραφέας του οποίου ήταν ο ελληνοαμερικανός αυτόνομος Τζωρτζ Καφέντζις. Το γράφημα αυτό απεικονίζει τις «αμυντικές» και «κοινωνικές» δαπάνες ως ποσοστό του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού των ΗΠΑ την περίοδο 1958-1978. Η έκδοση του *that's why* σχολίαζε το γράφημα αυτό ως εξής:

Παρότι το αμερικανικό κράτος βρισκόταν σε εμπόλεμη κατάσταση (με κορυφαίο σημείο τον πόλεμο στο Βιετνάμ) υποχρεώθηκε να αντιστρέψει τις προτεραιότητές του στις «δημόσιες δαπάνες» επειδή έπρεπε να αντεπεξέλθει σ' έναν άλλο πόλεμο, από πολλές απόψεις πιο επικίνδυνο: στους δρόμους των αμερικανικών όλων. Έπρεπε να αντιμετωπίσει εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες που αρνούσαν τη βιομηχανική εργασία, χιλιάδες γυναίκες που αρνούσαν την οικογενειακή φυλακή, δεκάδες χιλιάδες μαύρους που αρνούσαν τα κάτεργα του ρατσισμού και της υποτίμησης, δεκάδες χιλιάδες λευκούς νεολαίους που αρνούσαν αυτόν καθεαυτόν τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Παρότι η милитарιστική διαχείριση της «αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης» είχε την «λογική» (και τη δύναμη) της ηττήθηκε, έστω για κάποιο διάστημα από τις κοινωνικές αρνήσεις. Τις αρνήσεις που δεν παρέλειψαν, μέσα στο ρεπερτόριό τους να σημαδέψουν εχθρικά όχι μόνο επιμέρους πλευρές του σχεδίου αλλά και το σύνολό του.

Το γράφημα αυτό (η καλύτερα η ερμηνεία του) επιστρατεύτηκε για να παράσχει νομιμοποίηση στο σχήμα που είχε υιοθετήσει η συ-

νέλευση ενάντια στην ειρήνη. Οι «αμυντικές» και οι «κοινωνικές» δαπάνες εμφανίζονταν εδώ ως αντιτιθέμενες· η αντιστροφή τους εν μέσω μάστιγας του πολέμου στο Βιετνάμ εξηγούνταν από την έκδοση *that's why* ως νίκη του μαζικού κινήματος των '60s. Από τη σκοπιά του *that's why* η αφήγηση αυτή ήταν πολύ λογική. Από τη σκοπιά του Καφέντζις όμως;

Όπως καταλάβαινε κανείς, αν διάβαζε προσεκτικά το *Η Εργασία, η Ενέργεια...*, ο Καφέντζις υποστήριζε ότι η τα κινήματα της δεκαετίας του '60 και του '70 είχαν μεν ηττηθεί, αλλά πως προκειμένου να ηττηθούν ολόκληρος ο καπιταλιστικό κόσμος είχε αναγκαστεί να αλλάξει συθέμελα. Ο Καφέντζις προέβλεπε, δίχως καμία διάθεση νοσταλγίας, πως η αντεπίθεση των αφεντικών ήταν προορισμένη να περάσει μέσα από τη διάλυση αυτού που είχε ονομαστεί ως «κοινωνικό κράτος». Όπως σημειώνει αναλύοντας το ίδιο γράφημα που είχε επιλέξει να αναλύσει και η συνέλευση ενάντια στην ειρήνη:

«αυτό το διάγραμμα μας υποδεικνύει ότι, είτε την ονομάσουμε 'πόλεμο', είτε την ονομάσουμε 'πρόνοια',⁷ η διαδικασία μέσω της οποίας εξασφαλίζεται πως ένας πληθυσμός αποδέχεται τόσο τις κατεστημένες σχέσεις του μακροεπίπεδου (τους μισθούς, τα κέρδη [...]) όσο και τις κατεστημένες σχέσεις του μικροεπίπεδου (τον έρωτα, τη δουλειά [...]), αυτή λοιπόν η διαδικασία βρισκόταν σε βαθύτατη κρίση».

Κατά τη γνώμη του Καφέντζις, τόσο οι αμυντικές, όσο και οι κοινωνικές δαπάνες ήταν τρόποι με τους οποίους το κράτος επέβλεπε την αναπαραγωγή της εργατικής τάξης. Αυτοί οι τρόποι ή καλύτερα αυτοί οι πόροι δεν είχαν θετικό ή αρνητικό πρόσημο, γιατί από τη σκοπιά του κεφαλαίου, ο πόλεμος και η άμυνα ήταν κι αυτοί τρόποι της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης. Αντίθετα από την ανάγνωση που είχαμε κάνει το 2007, ο Καφέντζις όχι μόνο δεν διέκρινε μεταξύ «κοινωνικών» και «στρατιωτικών» δαπανών, αλλά ίσα ίσα είχε αφιερώσει όλο του αυτό το κείμενο ακριβώς ενάντια στην ιδέα ότι κάπου υπάρχει ένα καλό «κοινωνικό» κράτος, το οποίο αξίζει την υποστήριξή μας!

Είναι κι αυτή μια γνώση που μας χρησίμεψε στην πρόσφατη ιστορία μας.

θετα, επικεντρώνοντας στις πολιτικές διαχειρίσεις του πάτου της εργασίας εξοικειωθήκαμε με την ιδέα ότι το καπιταλιστικό σύστημα δεν είναι ένα σύστημα που νοιάζεται για την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης αποκλειστικά υπό την έννοια που μας είχε συνηθίσει η αριστερή σκέψη. Η παρανομοποίηση των μεταναστών εργατών, η πολιτική οικονομία του θανάτου που διαφέντευε τις ζωές τους, η

υπαγωγή τους στα χέρια της μαφίας και στους νόμους που τη συνόδευσαν ήταν για μας αποδείξεις ότι ο κόσμος του λευκού πρωτοκοσμικού εργάτη είχε και μια αθέατη όψη, που έμενε σκόπιμα ανομολόγητη. Σε αντίθεση με την εποχή του *why / that's why* καταλαβαίναμε ότι η πολιτική κατεύθυνση που είχαμε διαλέξει κατά πάσα πιθανότητα δε θα μας φιλοδωρούσε με άμεσα πολιτικά οφέλη. Γνωρίζαμε ότι η στροφή του βλέμματος στον πάτο της εργασίας δε θα συνοδευόταν από τη δημιουργία κάποιου μικρότερου ή μεγαλύτερου «κινήματος». Λειτουργήσε, ωστόσο, ως πυξίδα για εμάς, στο βαθμό που μας προσανατόλισε σε μια κατεύθυνση που μέχρι εκείνη τη στιγμή παρέμενε άγνωστη. Και πράγματι: το *Σχεδόν Αόρατοι* δεν υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχημένο, αν ως επιτυχία εννοηθεί ο βαθμός επιρροής του σε τρίτους· υπήρξε ωστόσο εξαιρετικά επιδραστικό για τους δεκάδες συντρόφους και συντρόφισσες που πρωτοδιατύπωσαν την ιδέα της παρανομοποίησης στους χαλεπούς εκείνους καιρούς.

Β) Ο ΦΑΣΙΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΒΑΣΤΙΚΑ

Εν τω μεταξύ, η συνέλευση *autonome antifa* είχε μόλις γεννηθεί κι ανάμεσα στις προτεραιότητές μας ήταν να οργανώσουμε την αυτονομία στο δρόμο και στα μυαλά (πρώτα και κύρια στα δικά μας μυαλά). Η νέα φάση της καπιταλιστικής κρίσης που είχε ξεκινήσει με σφοδρότητα από το 2009-10 και μετά μας τροφοδοτούσε με άφθονο υλικό. Ήδη το Νοέμβριο του 2010 και παρά το γεγονός ότι οι μέχρι πρότινος περιθωριακοί ναζί της Χρυσής Αυγής είχαν εισβάλει με ένταση στο προσκήνιο της επίσημης πολιτικής σκηνής, νιώθαμε άνετα να τιτλοφορήσουμε το ιδρυτικό μας κείμενο *Ο Φασισμός χωρίς Σβάστικα*. Εκεί διατυπώναμε την ιδέα ότι ο φασισμός δεν είναι σύμβολα και πρόσωπα, αλλά αντίθετα συγκροτείται γύρω από απρόσωπες πολιτικές διαχείρισης της εργατικής τάξης. Και συνεχίζαμε εξετάζοντας αυτές τις αντεργατικές πολιτικές προσαθώντας να βρούμε σημεία που να συνδέουν την περίοδο του Μεσοπολέμου με το σήμερα.

Η μπροσούρα *Ο Φασισμός χωρίς Σβάστικα* ήταν χωρισμένη σε τέσσερα κεφάλαια με κάμποσες υποενότητες. Με μια γρήγορη ματιά στον πίνακα περιεχομένων μπορούσε κανείς να διακρίνει ότι η λέξη «στρατιωτικοποίηση» περιλαμβανόταν τέσσερις φορές. Υπήρχε όμως μια σημαντική διαφορά σε σχέση με το 2007. Πλέον, με τον όρο στρατιωτικοποίηση δεν περιγράφαμε καθόλου την ιδέα που ήθελε «τον κοινωνικό πλούτο να μεταφέρεται από τους τομείς της Πρόνοιας στους τομείς της στρατοασφάλειας». Αντίθετα, μιλούσαμε ευθέως για τη στρατιωτικοποίηση της υγείας και τη στρατιωτικοποίηση της εργασίας, θέλοντας να εξηγήσουμε ότι οι «άοπλοι» τομείς του κοινωνικού εργοστασίου μπορούν κάλλιστα να λειτουργούν το ίδιο εχθρικά με τους ένοπλους αντίστοιχούς τους. Μάλιστα, το δεύτερο κεφάλαιο αυτής της έκδοσης, που σημειωτέον ήταν και το λιγότερο ανεπτυγμένο, τιτλοφορούνταν «Στρατιωτικοποίηση – η αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης από την ανάποδη». Εκεί γινόταν μια σύντομη αναφορά στις γνώμες που εξέ-

φραζε ο Ιταλός αυτόνομος Σέρτζιο Μπολόνια κι ο Γάλλος Μπένζαμεν Κοριά σε σχέση με τη δημιουργία των συστημάτων Πρόνοιας του γαλλικού, του γερμανικού και του αμερικανικού κράτους τη δεκαετία του 1930. Το συμπέρασμα που διατυπώνονταν με θράσος στο *Φασισμός Χωρίς Σβάστικα* ήταν αυτό:

Δηλαδή, εκτός από τη «στήριξη», τα κρατικά συστήματα πρόνοιας είχαν μια δεύτερη όψη, αποκλεισμού, καταγραφής και τελικά καταστροφής και θανάτου. Κι αυτό είναι λογικό. Γιατί από τη σύλληψή τους, δεν ήταν μηχανισμοί στήριξης «των εργατών» ή «των ανθρώπων», αλλά κρατικές λειτουργίες που είχαν στόχο την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης. Και η εργατική δύναμη είναι πολύ διαφορετικό πράγμα από τους «εργάτες» και τους «ανθρώπους», γιατί το τι είναι εργατική δύναμη και τι δεν είναι, εξαρτάται από τη συνολική σχέση των μεθόδων παραγωγής με τις κοινωνικές σχέσεις έξω από την παραγωγή.

Έτσι ακριβώς. Η αγωνία μας να μπορούμε να μιλάμε με αξιοπρέπεια για την εποχή μας, αλλά κυρίως η κρατική επίθεση που ήταν έτοιμη να πάρει τη μορφή οικονομικών μέτρων (αυτό οι αριστεροί το έλεγαν «μνημόνια»), αστυνομικής καταστολής και ιδεολογικής τρομοκρατίας μάς ώθησε να επιστρέψουμε στις ρίζες του πράγματος. Κρίνουμε αυτήν την επιστροφή ιδιαίτερα επιτυχημένη. Γιατί ετούτη η αναδρομή στην εποχή της δημιουργίας των συστημάτων κρατικής υποστήριξης των εργατών μάς έφερε ενώπιον μιας ιστορίας που ταίριαζε με τις πολιτικές μας καταβολές. Κάποια στιγμή μέσα στα '90s πήραμε την ονομασία «αυτόνομοι». Ανάμεσα σε άλλα, αυτό σήμαινε πως επιδιώκαμε την αυτονομία μας από τους τρόπους και τους λόγους της αριστεράς. Σε ό,τι αφορά τις γνώμες περί κοινωνικού κράτους αρνούμασταν, λόγω θέσης και λόγω φύσης, να αναμασάμε τις θλιβερές κοινοτοπίες περί «γιατρών που σώζουν» και «μπάτσων που σκοτώνουν». Θέλαμε να ξεφύγουμε από τις σοσιαλδημοκρατικές αντιλήψεις που είχαμε παρουσιάσεις ως ριζοσπαστικές μέσα από τη δουλειά που είχε γίνει στο πλαίσιο του *why / that's why*. Η επιστροφή στη δεκαετία του 1930 μας βοήθησε να εξοπλίσουμε με θεωρητικά σχήματα και ιστορικά παραδείγματα την ατομική και συλλογική εμπειρία που είχαμε αποκομίσει μέσα από το πέρασμά μας από την υποχρεωτική δημόσια εκπαίδευση, από την επαφή μας με τις «προνοιακές» υπηρεσίες τύπου ΟΑΕΔ κι από τις επισκέψεις μας στα γραφεία του ΙΚΑ και τα νοσοκομεία.

Ο αποκλεισμός, η καταγραφή, η καταστροφή και ο θάνατος που υποστηρίζαμε (ήδη από το 2010) ότι αποτελούν την αθέατη όψη των μηχανισμών Πρόνοιας λειτουργήσαν έκτοτε ως αφετηρία προσέγγισης των εργατικών πολιτικών στήριξης. Η οργανωμένη καταστροφή των εργατικών στρωμάτων που δεν μπορούσαν ή δεν βόλευε να αναπαραχθούν στα διάφορα γυρίσματα της καπιταλιστικής κρίσης μάς είχε φανερί φοβερά χρήσιμο ιστορικό παράδειγμα για τους σκοπούς μας – όχι γιατί ψάχναμε να επιβεβαιώσουμε τις γνώμες μας για το σήμερα σε περιστατικά του μακρινού παρελθόντος, αλλά γιατί ανακαλύπταμε ότι η αναπαραγωγή της εργατικής

ΑΜΦΙΘΥΜΙΑ

Η έκδοση why αντιμετώπι με το ζήτημα «δημόσιοι υπάλληλοι»

Ξαναδιαβάσαμε την έκδοση why της συνέλευσης ενάντια στην ειρήνη. Και θυμηθήκαμε την αμφιθυμία με την οποία είχαμε αντιμετωπίσει τις κινητοποιήσεις των δημοσίων υπαλλήλων της εποχής. Απ' τη μια «οι εργαζόμενοι στις κρατικές υπηρεσίες μοιράζονταν, ίσως περισσότερο από τον καθένα την ασφάλεια της καβάτζας ως προς τη θέση εργασίας». Κι από την άλλη «το κομμάτι αυτό της εργατικής τάξης δεν έμεινε έξω από την πρόσφατη ταξική επίθεση των αφεντικών. Αντίθετα βρέθηκε στο επίκεντρο της στο βαθμό που εκεί καταγραφόταν με τον πλέον σαφή τρόπο η εγκατάλειψη του «κράτους πρόνοιας» και η μετακίνηση του δημόσιου πλούτου προς το στρατοαστυνομικό σύμπλεγμα. Ήταν εν πολλοίς αναμενόμενο να εκδηλωθεί κι εκεί μια σχετική δυσαρέσκεια».

τάξης μπορεί κάλλιστα να συμβαίνει αντίστροφα: μέσα από τον αποκλεισμό και την καταστροφή της.

Γ) ΝΑΖΙΣΜΟΣ ΚΙ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Για καλή μας τύχη (να ήταν άραγε σκέτη τύχη;) καθώς στο εσωτερικό μας αυτές οι ιδέες είχαν αρχίσει να ωριμάζουν, πέσαμε πάνω σε ένα άγνωστο κείμενο του Ιταλού αυτόνομου Σέρτζιο Μπολόνια, το οποίο το εκδώσαμε το 2011 με τη μορφή του βιβλίου, υπό τον τίτλο *Ναζισμός κι Εργατική Τάξη*. Για διάφορους λόγους το βιβλίο αυτό άσκησε και συνεχίζει να ασκεί ιδιαίτερη επιρροή στο εσωτερικό μας. Ειδικά μάλιστα οι πλευρές που είχε διαλέξει να φωτίσει ο Μπολόνια γύρω από τη λειτουργία των προνοιακών μηχανισμών του μεσοπολεμικού γερμανικού κράτους έβαλαν και τον τελευταίο κρίκο

στις αναζητήσεις μας περί της σχέσης που είχε το κράτος πρόνοιας με τον αποκλεισμό, την καταγραφή και τη συστηματική καταστροφή του γερμανικού προλεταριάτου. Η λειτουργία αυτή μας είχε φανεί τόσο επίκαιρη που στην εισαγωγή μας συνειδητά επιλέξαμε να υποβαθμίσουμε την όντως συναρπαστική αφήγηση της αντιφασιστικής μάχης που έδωσαν από πολύ μειονεκτική θέση οι αντιφασίστες εργάτες ενάντια στους ναζί, προκειμένου να δώσουμε έμφαση στις εξαιρετικά ριζοσπαστικές ιδέες που διατύπωνε ο Μπολόνια για το θέμα. Εκεί, προφανώς εντυπωσιασμένοι από τις πρόσφατες ανακαλύψεις μας γράφαμε πως:

Εδώ λοιπόν το γερμανικό Κράτος Πρόνοιας του μεσοπολέμου μας παρουσιάζεται, όχι ως αγαθός πατέρας, αλλά ως απεριόριστα κακόβουλο σύστημα διαχείρισης της εργατικής δύναμης, ως κρατικά οργανωμένος αντίπαλος των αντιφασιστών εργατών. Είναι κι αυτή μια γνώση για σήμερα, γνώση που λείπει από τις σημερινές σχετικές συζητήσεις που θέλουν το κράτος Πρόνοιας των προηγούμενων δεκαετιών να είναι αντικείμενο υπεράσπισης με κάθε θυσία. Πράγματι, η συνήθως άρρητη παραδοχή αυτών των συζητήσεων είναι ότι η καταστροφή του κράτους πρόνοιας που εξελίσσεται γύρω μας, έχει σαν αιτία απλώς και μόνο τη θέληση των αφεντικών για περισσότερα κέρδη, τη δίψα για «διωτικοποίηση», τη θέληση να αναλάβει η εργατική τάξη το κόστος της αναπαραγωγής της.

Ειδικά για τον Μπολόνια και τις ιδέες του έχουμε πει πολλά. Μας φαίνεται χρήσιμο ωστόσο να επισημάνουμε μια πτυχή που την έχουμε αφήσει ασχολίαστη. Λέμε για την εντύπωση που μας προκαλεί το γεγονός πως μολονότι περίπου τρεις χιλιάδες αναγνώστες (τόσες περίπου είναι οι πωλήσεις του *Ναζισμός κι Εργατική Τάξη*) έχουν διαβάσει το βιβλίο του Μπολόνια, μόνο μια μικρή μειοψηφία τους επηρεάστηκε πολιτικά από τις ιδέες του περί της ιστορίας του κοινωνικού κράτους στη μεσοπολεμική Γερμανία, πράγμα που αν μη τι άλλο αποδεικνύει την ισχύ με την οποία είναι περιβεβλημένος ο μύθος περί του Κράτους Πρόνοιας ως μηχανισμός αρωγής των εργατών.

ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΗΡΘΕ Ο ΚΟΡΟΝΟΪΟΣ

Οπότε;

Οπότε να πούμε και το εξής: υπάρχει μια γενική τάση οι ιδέες να ερμηνεύονται ως αφηρημένες έννοιες που αφορούν κάποιον μακρινό κόσμο, ίσως λίγο πιο ρομαντικό, αλλά σίγουρα πιο απογειωμένο. Δεν είναι έτσι. Αφηγηθήκαμε παραπάνω την υπερδεκαετή ενασχόληση των αυτόνομων με το κράτος πρόνοιας. Αφηγηθήκαμε αυτήν την ιστορία γιατί έχουμε τη γνώμη πως οι ιδέες έχουν σημασία. Κυρίως, επειδή μελετώντας τις ιδέες τις ίδιες μπορεί κανείς να καταλάβει καλύτερα το περιβάλλον μέσα στο οποίο αυτές διατυπώθηκαν, κι άρα να αποκτίσει εποπτεία για τους σκοτεινούς καιρούς μας.

Κοιτώντας τους αυτόνομους το 2021 είναι πιθανό να υποθέσει κανείς ότι «πάντα έτσι ήταν». Όχι δεν ήμασταν πάντα έτσι! Ξεκινήσαμε να κοιτάμε την κρατική προετοιμασία για τους καιρούς της καπιτα-

λιστικής κρίσης ήδη από το 2007. Υπονοήσαμε την ύπαρξη ενός καλού κι ενός κακού κράτους. Εστιάσαμε στους «αγώνες» του πάνω κομματιού της εργατικής τάξης. Μέσα στις πρώτες μας προσπάθειες να μιλήσουμε για το κοινωνικό κράτος μπορεί κανείς να βρει πρώιμα διατυπωμένες διάφορες (ακόμη και αντιτιθέμενες μεταξύ τους) γνώμες. Η ιδέα ότι το κράτος θα οξύνει την επίθεσή του στην εργατική τάξη υπήρξε γόνιμη για όσους διαλέξαμε να την ακολουθήσουμε και να την εξελίξουμε. Η ιδέα ότι οι τομείς του κοινωνικού κράτους και οι δημόσιοι υπάλληλοι που εργάζονται σ' αυτούς θα πρέπει να τύχουν υπεράσπισης ήταν κι αυτή παρούσα σε κείνη την ξεχασμένη πια περίοδό μας. Από τότε μας φαινόταν αντιπαράγωγική και δεν την διαλέξαμε ποτέ. Αλλά αυτό καθόλου δε σημαίνει ότι η υπεράσπιση του κράτους πρόνοιας έμεινε ορφανή. Αντίθετα μάλιστα, οι ιδέες περί μεταφοράς του δημόσιου πλούτου από τους τομείς της Πρόνοιας στους τομείς της Ασφάλειας σταδιακά έγιναν κυρίαρχες, αποτελώντας το βασικό ερμηνευτικό εργαλείο ομάδων και ατόμων του αντιεξουσιαστικού χώρου.

Ειδικά την περίοδο της κωρονοτρέλας, η ιδέα περί καλού και κακού κράτους εξερράγη, δημιουργώντας στη συντριπτική πλειοψηφία των «αντικρατιστών» την ανάγκη να διατυπώνουν αιτήματα προς το κράτος γύρω απ' το τι να κάνει το τελευταίο με τους δημόσιους υπαλλήλους του και τις υποδομές του. Από μεριάς μας γλιτώσαμε από την ξεφτίλα να ζητάμε «ΜΕΘ κι όχι μπάτσους», όχι γιατί τάχα είμαστε πιο έξυπνοι, αλλά γιατί το παρελθόν μας μας υπαγόρευε τη στάση μας στο παρόν. Ο Σέρτζιο Μπολόνια, ο Φασισμός Χωρίς Σβάστικα, οι Σχεδόν Αόρατοι, ο Καφέντζις μας έφτιαχναν μέσα συλλογικής διανοητικής αυτοάμυνας. Κι όταν οι σειρήνες της τρέλας ήχησαν στα κινητά και στα κεφάλια μας αυτές οι ιδέες μας ήρθαν στο μυαλό κατευθείαν.

Αναφωνήσαμε ότι δεν υπάρχει καλό και κακό κράτος. Υπάρχει μόνο ανηλεής, κτηνώδης και αμείλικτος ταξικός πόλεμος.

Και κάπως έτσι γλιτώσαμε απ' την ξεφτίλα.

1. <https://www.skai.gr/news/greece/emmenoun-sta-aiti-mata-tous-oi-daskaloi>

2. Από την προκήρυξη που μοιράστηκε από τη συνέλευση ενάντια στην ειρήνη εν όψει της εκδήλωσης *Ενώ ο κώλος μας καίγεται κάποιοι πανηγυρίζουν. Why?*, Φλεβάρης 2007

3. Περιλαμβάνεται στο εισηγητικό κείμενο της εκδήλωσης της συνέλευσης ενάντια στην ειρήνη *Ενώ ο κώλος μας καίγεται κάποιοι πανηγυρίζουν. That's why!*, Οκτώβρης 2007

4. Περιλαμβάνεται στο *Ενώ ο κώλος μας καίγεται κάποιοι πανηγυρίζουν. Why?*, Φλεβάρης 2007, συνέλευση ενάντια στην ειρήνη.

5. Το απόσπασμα προέρχεται από την αφίσα της συνέλευσης ενάντια στην ειρήνη που δημοσιοποίησε την εκδήλωση *Ενώ ο κώλος μας καίγεται κάποιοι πανηγυρίζουν. Why?*, Φλεβάρης 2007.

6. Στα ελληνικά κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αρχείο 71 στο τόμο με τίτλο *Η Εργασία, η Ενέργεια, η Κρίση και το Τέλος του Κόσμου, Αθήνα, Ιούλιος 2012*.

7. Στο σημείο αυτό μάλιστα ο Καφέντζις εγκαλεί το λογοπαίγνιο με τις λέξεις *welfare* (πόλεμος) και *welfare* (πρόνοια) που η αριστερά, κατά την προσφιλή της τακτική, τα φέρνει σε αντιπαράθεση.